REDENGEVENDE OMSCHRIJVING

CELEBESLAAN 20
NEL KLAASSEN EN JAAP BOUHUYS – DE RUITERS

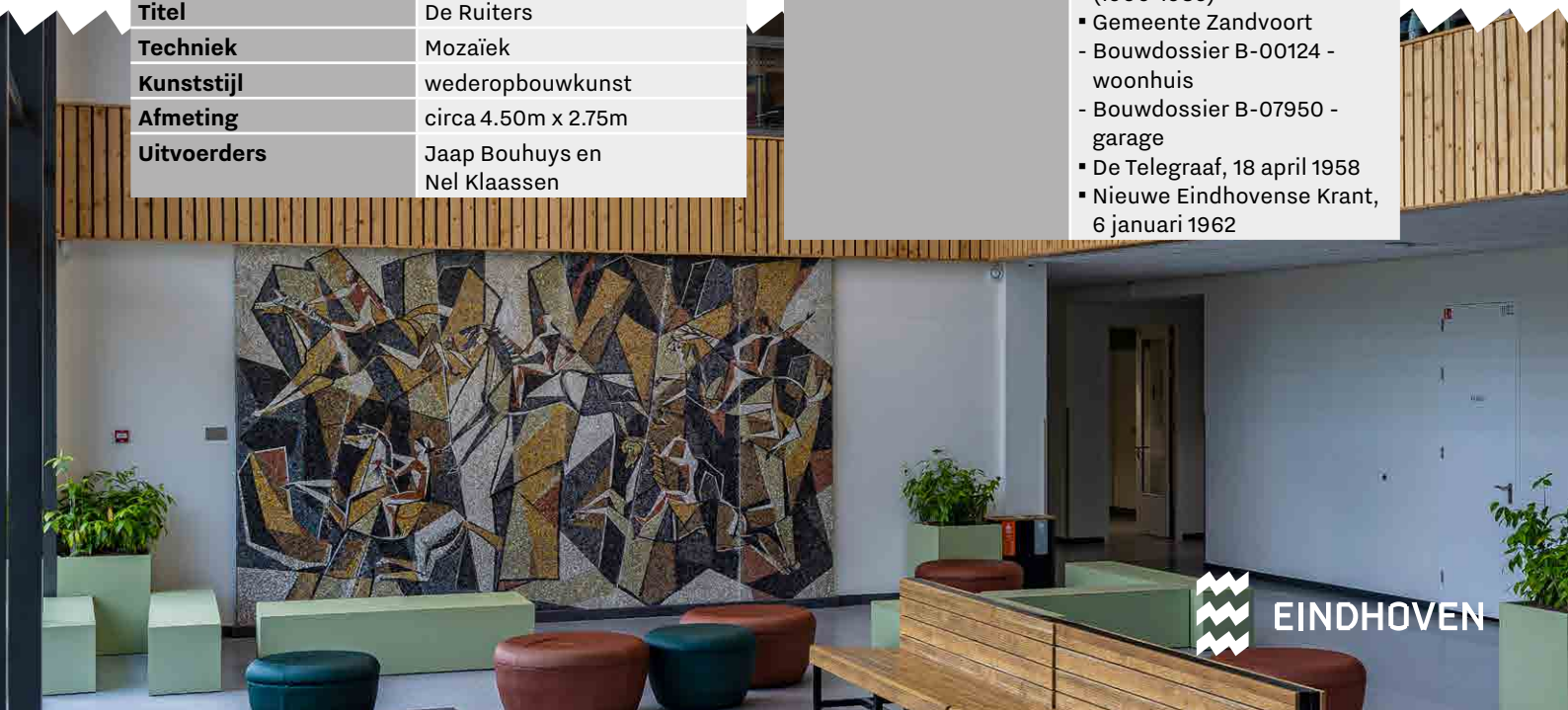
Datum aanwijzingsbesluit: -
Grondslag: Historisch waardevol kunstwerk overeenkomstig Erfgoedverordening Gemeente Eindhoven
Monumentnummer: WK0026

BASISGEGEVENS

Adres	Celebeslaan 20, 5641 AG Eindhoven
Stadsdeel	Tongelre
Perceelnummer	TGR, sectie D nummer 384
Categorie	Monumentale kunst (gebonden kunst)
Objectnummer	WK0026
Bouwjaar	1961 (gebouw gesloopt in 2024)
Architect	ir. R.D. Bleeker
Opdrachtgever	Schoolbestuur Lorentz Lyceum
Bouwstijl	Functionalisme
Oorspronkelijke functie	Schoolgebouw voor Lorentz Lyceum
Huidige functie	Schoolgebouw voor Lorentz Casimir Lyceum
Kunstenaar	Jaap Bouhuys en Nel Klaassen
Titel	De Ruiters
Techniek	Mozaïek
Kunststijl	wederopbouwkunst
Afmeting	circa 4.50m x 2.75m
Uitvoerders	Jaap Bouhuys en Nel Klaassen

BASISGEGEVENS

Foto's	Ton Langenberg (d.d. 21 april 2026)
Opsteller	Erfgoed gemeente Eindhoven
Aard van bescherming	Mozaïek De Ruiters
Datum	14 juli 2026
Bronnen	▪ Noord-Hollands Archief: - Collectie Jaap Bouhuys en Nel Klaassen te Zandvoort, toegangsnummer 1939, inventarisnummer 95 (Dagboek Nel 1959-1967) - Archief Rijksakademie van Beeldende Kunsten te Amsterdam ▪ Nationaal Archief - Archief van het Nederland Kunsthistorisch Instituut te Rome ▪ Huygens Instituut - Petronella Helena Klaassen (1906-1989) ▪ Gemeente Zandvoort - Bouwdossier B-00124 - woonhuis - Bouwdossier B-07950 - garage ▪ De Telegraaf, 18 april 1958 ▪ Nieuwe Eindhovense Krant, 6 januari 1962

Omschrijving

Kunstenaarsechtpaar Jaap Bouhuys (* Arnhem, 31 juli 1902 - † Haarlem, 2 januari 1983) en Nel Klaassen (* Arnhem, 21 oktober 1906 - † Heemstede, 30 september 1989) ontwerpen kunstwerk De Ruiters in 1961 voor het nieuwe schoolgebouw van het Lorentz Lyceum. De school is in 1929 opgericht door het hogere Philips personeel en begint aan de Parklaan 15-17. In 1961 verhuist het Lorentz Lyceum naar een nieuw schoolgebouw aan de Celebeslaan 20. Deze nieuwe school is een ontwerp van de Haagse architect Bleeker. Jaap Bouhuys en Nel Klaassen worden gevraagd om een kunstwerk te maken. Dit is het wandmozaïek De Ruiters geworden. De officiële opening van de nieuwe school is op 6 januari 1962. Jaap en Nel zijn bij de opening en gaan na afloop bij de familie Philips 'brood eten'. 's Middags bezoeken ze het Van Abbemuseum.
Na jaren goede buren van elkaar te zijn geweest besluiten het Lorentz Lyceum en de Rommert Casimir Havo in 1996 om samen te gaan. Uit deze fusie is het Lorentz Casimir Lyceum ontstaan. In 1999 worden de twee schoolgebouwen met elkaar verbonden door een tussenbouw. Met ingang van het schooljaar 2024/2025 worden de twee scholen gehuisvest onder één dak. Het nieuwe gebouw wordt gebouwd op de voormalige sportvelden van het Lorentz Casimir Lyceum. Kunstwerk De Ruiters verhuist mee naar de nieuwbouw en krijgt een centrale plek in de gemeenschappelijke hal op de begane grond.

Motivering

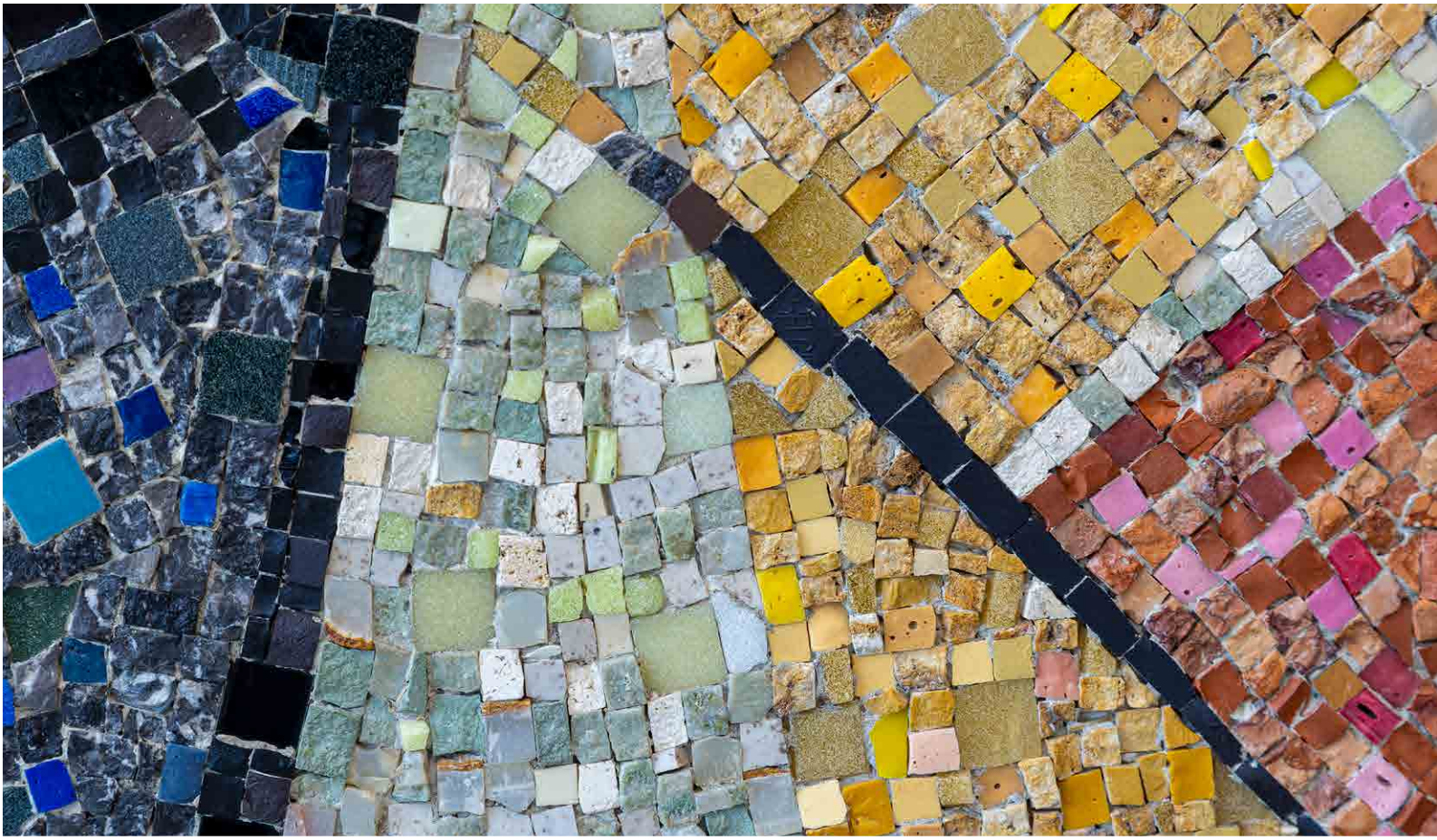
Jaap Bouhuys en Nel Klaassen ontwerpen wandmozaïek De Ruiters in 1961 voor het nieuwe schoolgebouw van het Lorentz Lyceum. Het werk van het kunstenaarsechtpaar is nauw met elkaar vervlochten waardoor het moeilijk te achterhalen is wie waar verantwoordelijk voor is. Uit een dagboek van Nel is af te leiden dat Jaap, die opgeleid is als tekenaar en schilder, voor een groot deel verantwoordelijk is voor het ontwerp. Zijn vrouw Nel, die opgeleid is als beeldhouwster, is voor het overgrote deel verantwoordelijk voor de uitvoering van het mozaïek. Het thema paarden en ruiters is belangrijk en komt veelvuldig terug in hun oeuvre. Gedurende hun hele werkzame leven tekenen ze eindeloos veel paarden. Jaap en Nel houden van paarden en paardrijden en maken graag een rit over het strand.
De uitvoering van De Ruiters in mozaïek komt voort uit hun fascinatie voor mozaïeken uit de oudheid die ze op hun vele reizen, mede na het winnen van de Prix de Rome in 1932, hebben bestudeerd. In de wederopbouwperiode worden veel kunstwerken gemaakt in mozaïek. Ook vertoont De Ruiters overeenkomsten met ruiters die zijn afgebeeld op het Parthenonfries (Elgin Marbles, Britisch Museum, Londen) en stilistisch doet het denken aan de kubistische werken van Picasso en Braque. Het kunstwerk is een belangrijke herinnering voor de vele leerlingen, leerkrachten en ouders die deze school hebben bezocht. Het kunstwerk is mede bepalend voor de identiteit van de school. De geschiedenis van het Lorentz Lyceum en de Rommert Casimir Havo is, net als de ontwikkeling van Eindhoven, nauw met Philips verbonden omdat ze zijn opgericht en ondersteund door medewerkers van het bedrijf Philips en de familie Philips.

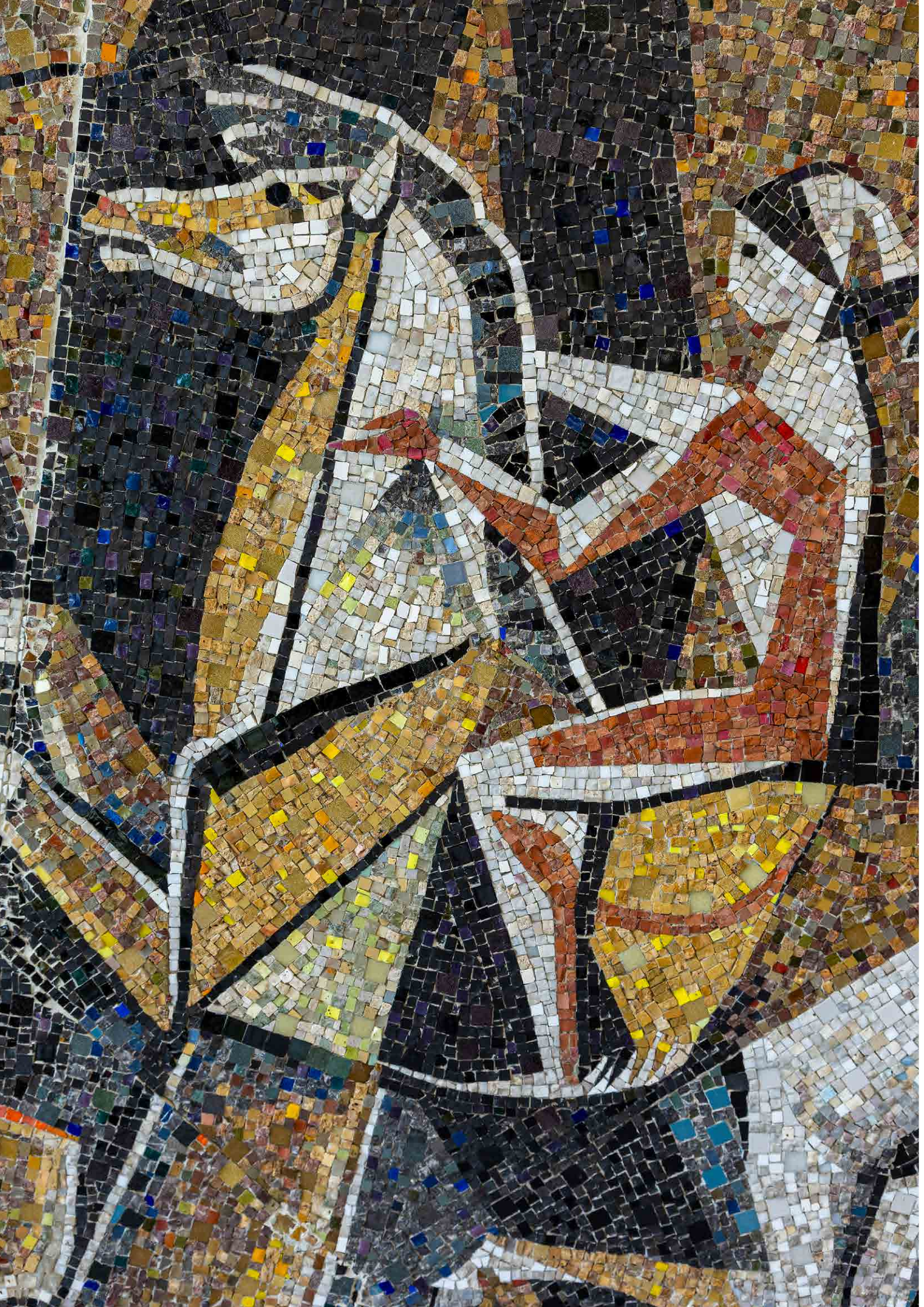
Aanvullende foto’s

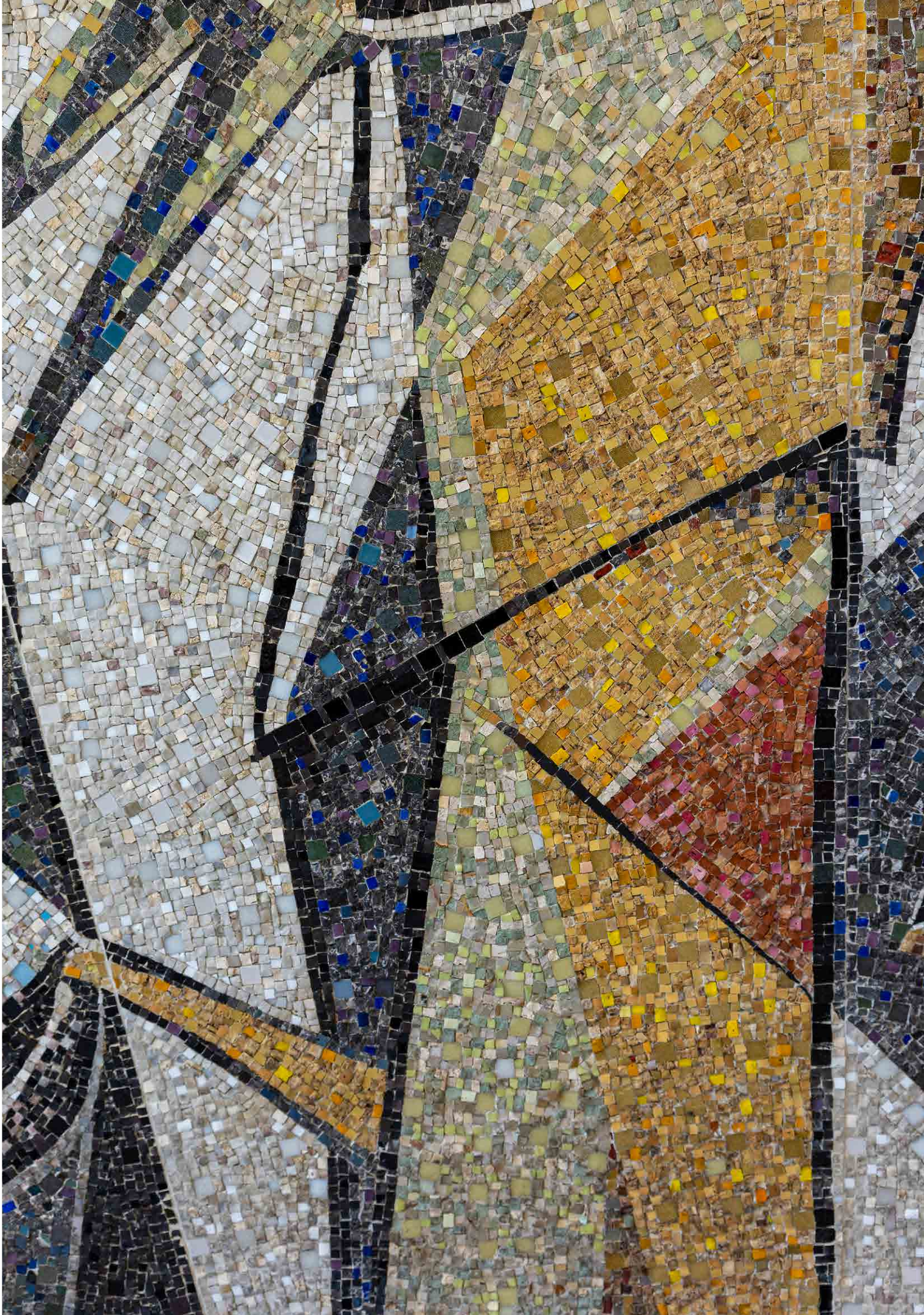

Waardering

Cultuurhistorische waarde

- Het kunstwerk is van hoge cultuurhistorische waarde omdat het een representatief voorbeeld is van een monumentaal gebouwgebonden kunstwerk dat gemaakt is binnen de 1%-regeling voor scholen in Eindhoven.
- Het kunstwerk is van cultuurhistorische waarde omdat het leerlingen van toen in contact heeft gebracht met werken van eigentijdse beeldende kunst. Dit is één van de doelstellingen van de 1%-regeling voor scholen.
- Het kunstwerk is van cultuurhistorische waarde omdat het leerlingen van nu in contact brengt met wederopbouwkunst.
- Het kunstwerk is van hoge cultuurhistorische waarde omdat het zich nog steeds bevindt in het Lorentz Casimir Lyceum.
- Het kunstwerk is van hoge cultuurhistorische waarde omdat het is gemaakt voor het oude Lorentz Lyceum. De geschiedenis van deze school is, net als de Rommert Casimir Havo waarmee ze in 1996 zijn gefuseerd, nauw met de ontwikkeling van Eindhoven verbonden omdat ze zijn opgericht en ondersteund door het medewerkers van het bedrijf Philips en de familie Philips.

Architectuur-, bouw-, en kunsthistorische waarde

- Het kunstwerk heeft hoge architectuur- en kunsthistorische waarde omdat het ontworpen is voor een centrale plek in de school. Het bevorderen van de integratie van architectuur en beeldende kunst is één van de doelstelling van de 1%-regeling.
- Het kunstwerk heeft kunsthistorische waarde omdat het is uitgevoerd als mozaïek, een techniek die in de wederopbouwperiode veelvuldig is toegepast.
- Het kunstwerk is van hoge kunsthistorische waarde omdat het wat betreft techniek, stijl en thema past binnen het oeuvre van het kunstenaarsechtpaar Jaap Bouhuys en Nel Klaassen.
- Het kunstwerk is van hoge kunsthistorische waarde omdat het is ontworpen en gemaakt door de gerenommeerde kunstenaars Jaap Bouhuys en Nel Klaassen. Beide kunstenaars hebben in 1932 een Prix de Rome gewonnen.
- Het kunstwerk is van hoge kunsthistorische waarde omdat het mede is ontworpen en gemaakt door Nel Klaassen. Het is een erkenning voor een vrouwelijke bijdrage in de kunst. Nel Klaassen is ook de eerste kunstenaar die in 1933 werkt in beeldhouwersatelier van het nieuwe gebouw van het Koninklijk Nederlands Instituut in Rome.

Stedenbouwkundige en/of ensemblewaarde

- Het kunstwerk heeft hoge ensemblewaarde omdat het op subtiele wijze een eenheid vormt met de architectuur van het nieuwe schoolgebouw. Bij het ontwerp van de nieuwe school is rekening gehouden met het kunstwerk.
- Het kunstwerk heeft hoge ensemblewaarde omdat het op een prominente plaats, in de centrale hal op de begane grond, in de nieuwe school hangt. Deze locatie doet recht aan de beleving van het kunstwerk.

Gaafheid en herkenbaarheid

- Het kunstwerk is geheel gaaf bewaard gebleven.

Zeldzaamheid

- Het kunstwerk is een zeldzaam bewaard gebleven voorbeeld in Eindhoven van een monumentaal gebouwgebonden mozaïek uit de wederopbouwperiode.

Belevingswaarde

- Het kunstwerk heeft hoge belevingswaarde omdat inmiddels duizenden leerlingen, leerkrachten en ouders deze school hebben bezocht en aan dit kunstwerk bewust of onbewust herinneringen hebben.
- Het kunstwerk heeft hoge belevingswaarden omdat het kunstwerk zorgvuldig en in het geheel is verplaatst naar de nieuwbouw van het Lorentz Casimir Lyceum. Dit geeft aan hoeveel belang er aan dit kunstwerk wordt gehecht.
- Het kunstwerk heeft hoge belevingswaarde omdat het mensen verbindt en samenbrengt.

Identiteitswaarde

- Het kunstwerk is mede bepalend voor de identiteit van het Lorentz Casimir Lyceum omdat het onderdeel uitmaakt van de dagelijkse routine van leerlingen en medewerkers.
- Het kunstwerk heeft hoge identiteitswaarde omdat het in het collectieve geheugen zit van de leerlingen en medewerkers. Het is een herinnering aan de schooltijd en een herkenningspunt.
- Het kunstwerk maakt de school onderscheidend van andere scholen..

Beschrijving algemeen

Beschrijving van wandmozaïek De Ruiters

Architect Bleeker brengt in 1960 het bestuur van het Lorentz Lyceum in contact met Jaap Bouhuys en Nel Klaassen. Ze bezoeken het kunstenaarsechtpaar in Zandvoort. Op 28 april 1961 krijgen ze opdracht om een mozaïek voor het Lorentz Lyceum te maken. Gedurende een half jaar werken ze, met tussenpozen, aan het mozaïek voor het Lorentz Casimir Lyceum. Ze maken het mozaïek in Zandvoort maar gieten het zelf op locatie in de werkplaats van Vermeylen in Eindhoven.

Op het wandmozaïek zijn vijf springruiters afgebeeld. De ruiters zijn opgebouwd uit overwegend zwart-, wit- en roodkleurig mozaïek. De paarden zijn uit geel-, wit-, grijs- en bruinkleurig mozaïek gemaakt. De paarden zijn vanaf de zijkant, in een verschillend stadium van springen, weergegeven. Op de achtergrond is een geometrisch patroon van ‘cross rails’ zichtbaar in de kleuren zwart, blauw en geel. Het mozaïek is opgebouwd uit vijf delen.

Jaap Bouhuys

Jaap Bouhuys volgt een opleiding aan de Arnhemse Kunstacademie. Van 1926 tot 1934 vervolgt hij zijn opleiding aan de Rijksakademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam. In 1932 wint hij de tweede prijs voor Monumentale Schilderkunst de Prix de Rome. Samen met zijn partner en latere echtgenote Nel Klaassen maakt hij vele reizen onder andere naar Rome, Londen en Parijs. Vanaf 1953 gaan ze in Zandvoort wonen. De architecten J.H. Groenewegen (1901-1959) en S. van Woerden (1902-1993) ontwerpen een woning in de duinen met uitzicht op zee. Een mozaïek van Jaap en Nel met mythische dierfiguren siert de kopgevel van deze atelierwoning.

Nel Klaassen

Nel Klaassen volgt in Arnhem tekenles en later de dagopleiding bij het Genootschap Kunstoefening. Hier leert Nel driedimensionaal te werken met klei, hout en steen. In 1928 wordt ze toegelaten tot de beeldhouwklas van Jan Bronner aan de Rijksakademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam. In 1932 wint ze de eerste prijs van de Prix de Rome voor Monumentale en Versierende Beeldhouwkunst. Ze gebruikt de daaraan verbonden toelage onder andere om in Rome te werken en studeren. Als eerste

beeldhouwster werkt ze van 15 maart tot 1 juli 1933 in het beeldhouwersatelier van het Nederlands Instituut in Rome. Op 29 april 1933 wordt door Mussolini dit nieuwe Nederlands Instituut in Rome (sinds 2004 genaamd het Koninklijk Nederlands Instituut Rome - KNIR) aan de Via Omero, bij het park van de Villa Borghese, officieel geopend. Tijdens de opening wordt Nel voorgesteld aan Mussolini. Uit mondelinge overlevering zou Mussolini haar de hand hebben toegestoken maar keert zij hem de rug toe.

Jaap en Nel

Jaap en Nel wonen al vanaf 1930, tijdens hun studie aan de Rijksakademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam, samen. Nel is een geëmancipeerde vrouw die erg gesteld is op haar zelfstandigheid en onafhankelijkheid. Pas na het invoeren van de Wet tot opheffing van de handelsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw op 1 januari 1957 trouwt Nel met Jaap op 17 april 1958.

Jaap en Nel zijn zeer gedreven kunstenaars. Dagelijks werken zij tot in de late uurtjes en tot op hoge leeftijd aan opdrachten en vrij werk. In de dagboeken van Nel die zijn overgeleverd is per dag in korte notities te lezen waar ze aan werken, met wie ze spreken of waar ze naar toegaan. Ook de verschillende buitenlandse reizen die ze maken zijn opgetekend. Sporadisch zijn persoonlijke overwegingen of gebeurtenissen genoteerd zoals op 10 mei 1940 wanneer de Duitsers Nederland binnenvallen en op 18 januari 1960 als Nel's vader overlijdt.
Het werk van het kunstenaarsechtpaar is nauw met elkaar vervlochten waardoor het moeilijk te achterhalen is wie waar verantwoordelijk voor is. De vele tekeningen en schetsen die door de erfgenamen zijn ondergebracht bij het Noord-Hollands Archief zijn veelal niet gedateerd en gesigneerd.
Jaap en Nel maken gedurende hun leven veel monumentale kunst in opdracht zoals beeldhouwwerken, tapijten, mozaïeken en muurschilderingen. Inspiratie halen ze uit de antieke culturen tijdens hun vele reizen.